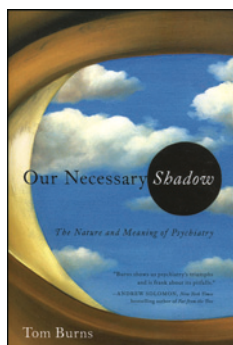

Psykiatriens identitetskrise

Tom Burns

Our necessary shadow

The nature and meaning of psychiatry. 333 s.

New York, NY: Pegasus Books, 2014.

Pris USD 28

ISBN 978-1-60598-570-1

Forfatteren er professor i psykiatri i Oxford og har arbeidet i over 40 år som kliniker og forsker. Han har opplevd deinstitutionaliseringen og psykofarmakologiens inntog i faget. Som tenåring fikk han erfare psykisk lidelse i sin egen familie. Moren var deprimeret gjennom flere år, men fikk til slutt betydelig hjelp av elektrokonvulsiv behandling og antidepressiver.

Burns beskriver seg selv som en allsidig psykiater med en viss forkjærlighet for psykoterapi. Han nevner tre personer som han står i gjeld til: Ben Shephard med boken *A war of nerves*, om soldater og psykiatere i det 20. århundre, Andrew Scull med hans kritikk av institusjonspsykiatrien og endelig Henry Ellenberger med hans skjellsettende verk *The discovery of the unconscious*.

Boken innledes med en grei oversikt over de vanligste psykiske lidelsene og deres behandling og etterfølges av to sentrale hoveddeler. Den første gir en oversikt over psykiatriens utvikling gjennom de siste 200 årene. I den andre delen tar forfatteren opp mange kontroversielle spørsmål, og han spør blant annet om vi egentlig trenger psykiatrien. Videre behandler han psykiatriens synderegister fra insulinkomabehandling ved schizofreni til lobotomi. Han skriver om psykoanalysens blomstring og fall, men berømmer psykoanalysen for dens fremme av psykoterapien i psykiatrien.

Forfatteren hevder at psykiatriens fødsel kan knyttes til innføringen av den såkalte «moral treatment», som hadde sin glansperiode fra 1820-årene og fremover.

Jeg ville ha lagt mer vekt på «asylbevegelsen» fra begynnelsen av århundret. Institusjonaliseringen skjedde på denne tiden på bred front. Både «vanvittige», foreldreløse barn, kriminelle og fattige skulle institusjonaliseres – i asyl, fengsler og arbeidshus. Var asylbyggingen et svar på den industrielle revolusjonen med urbanisering, økende mobilitet og sosiale problemer? Var den et produkt av opplysningstiden og den franske revolusjonen, eller statens økende interesse for et offentlig helsevesen? Det svarer ikke forfatteren på. Han diskuterer heller ikke hvorfor medisinen overtok asylene. Ettersom det ofte dreide seg om normbrudd, kunne kanskje rettsvesenet overtatt – eller presteskapet? Legene fikk etter hvert medhold i at galskap skyldtes sykdom, og da kunne legen, med autoritet, tilsynelatende tilby en «vitenskapelig behandling».

Asylene var til å begynne med små, med 50–80 pasienter, men este etter hvert ut. USA nådde toppen i 1948 med 261 statshospitaler med over en halv million pasienter. Det største antall innlagte, over 13 000, fant man i Pilgrim State Hospital i New York. England var på topp i 1955 med 155 000 asylpasienter.

Forfatteren skriver innsiktsfullt om opprinnelsen til samfunns-

psykiatrien («community care»), sektorpsykiatrien og det multi-disiplinære teamet, og selvsagt om medikamentrevolusjonen i 1950-årene. Han er også innom «recovered memory-bevegelsen», som herjet særlig i USA i 1980-årene og skandaliserte faget. Han omtaler også nye epidemier som kronisk utmattelsessyndrom (CFS) og myalgisk encefalitt (ME). Kronisk utmattelsessyndrom er ingen spøk, sier han, plagene kan ruinere mange liv. Støttegruppene for disse pasientene hevder at det dreier seg om en somatisk sykdom, og psykiatere i England kan bli truet på livet om de antyder at symptomene er av psykisk karakter. Så langt har det ikke gått her i landet.

Kriger har fremmet kirurgien som fag, men har også påvirket psykiatriens utvikling. Under første verdenskrig ble «shellshock» den nye diagnosen. Under den annen verdenskrig ble medikamenter viktige. Gjennom amyktal fikk pasienten avlastet sine konfliktfylte emosjoner. Etter Vietnam-krigen fikk man en ny omdiskutert diagnose: posttraumatisk stressforstyrrelse, som kom med i DSM-III i 1980.

Forfatteren har valgt å utelate referanser til sine data og synspunkter, noe jeg savner. Jeg savner også omtale av kjente britiske psykiatere som Aubrey Lewis, John Wing og Michael Rutter, som har vært toneangivende etter siste verdenskrig. Forfatteren berømmer med god grunn Ronald Laings originale *The divided self*, der Laing forsøker å gjøre psykosen forståelig, slik Freud før hadde forsøkt å forstå den nevrotiske utviklingen. Men i omtalen av Laings svake empiriske arbeider om pasienter med schizofreni og deres familier uteblir kritikken.

På tross av alle skyggesidene forsvaret Burns psykiatrien som en legitim medisinsk spesialitet og en viktig «power for good». Vi vil alltid trenge psykiatrien, men den vil nok alltid også oppleve motstand og kritikk.

Dette er en bok for den opplyste allmenheten, og jeg kan anbefale den. Særlig de som er opphengt i moderne kriteriebasert DSM-diagnostikk, burde lese hans drøfting her. Hans avsluttende kloke bemerkninger om årsaksfaktorer ved psykiske lidelser vil kunne være nyttige for psykiatere med forkjærlighet for ensidige biologiske forklaringer.

Einar Kringlen

Professor emeritus, Psykiatrisk institutt, Vinderen
Universitetet i Oslo